

РЭПАРАЦЫІ З ГЕРМАНІІ Ў БЕЛАРУСЬ У 1945-1948 гг.

Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя М. Танка

Адной з маладаследаваных тэм у айчыннай гістарыяграфіі, з’яўляецца тэма рэпарацыйных паставак прамысловага абсталявання, матэрыялаў, інструментаў з Германіі ў Беларусь пасля заканчэння Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў. Памер і формы рэпарацый былі вызначаны саюзнікамі па антыгітлераўскай кааліцыі на Ялцінскай і Патсдамскай каферэнцыях. Было вызначана, што рэпарацыі будуць ажыццяўляцца не ў грашовай, а ў натуральнай форме, у тым ліку за кошт дэмантажа і прамысловай прадукцыі нямецкіх прадпрыемстваў, а таксама выкарыстання працы нямецкіх ваеннапалонных.

Саюзнікі вызначылі агульны аб’ём рэпарацый у 20 млрд. долараў, што было значна меней рэальнай сумы, паколькі па падліках, якія праводзіліся ў Савецкім Саюзе, толькі прамыя страты склалі 128 млрд. долараў. Пры гэтым, палавіну, гэта значыць 10 млрд. павінен быў атрымаць Савецкі Саюз і Польшча, як краіны, якія найбольш пацярпелі ад вайны [1, с. 342]. Адзначым, што ў сучасны момант неабходна лічыць і Беларусь як краіну, якая таксама панесла вялізныя матэрыяльныя страты ў гады вайны. Так, толькі прамыя народагаспадарчыя страты Беларусі ў выніку вайны склалі 75 млрд руб (у цэнах 1941 г.). У выніку вайны было страчана звыш паловы нацыянальнага

багацця рэспублікі, у той час як па СССР у цэлым страты складалі каля 30% яго нацыянальнага багацця. Па некаторых найбольш важных галінах (прамысловасць, энергетыка) эканоміка была адкінута да ўзроўню 1913 г., а па агульным ўзроўні развіцця – да 1928 г. [2, с. 336]. Рэпарацыі асобна для Беларусі не разглядаліся, паколькі яна ўваходзіла ў склад СССР як саюзная рэспубліка. Нягледзячы на тое, што памеры страт для Беларусі склалі такую вялізную суму (75 млрд руб. ці 15 млрд. долараў) для рэспублікі была вызначана сума ў 1,5 млрд. долараў ці 7,5 млрд руб. [1, с. 342].

Саюзнікі пагадзіліся, што рэпарацыйныя прэтэнзіі СССР будуць задаволены за кошт усходняй зоны Германіі, а таксама германскіх актываў, якія знаходзіліся ў Балгарыі, Фінляндыі, Венгрыі, Румыніі і Усходняй Аўстрыі. Акрамя гэтага Савецкі Саюз павінен быў атрымаць і некаторую частку рэпарацыйных плацяжоў з заходніх зон Германіі, аднак гэта рашэнне заходнімі краінамі поўнасьцю не было выканана.

25 лютага 1945 г. для агульнага кіраўніцтва дзейнасцю па атрыманні рэпарацый быў створаны Асобы камітэт пры Дзяржаўным Камітэце Абароны (ДКА), пад кіраўніцтвам Г.М. Малянкова, у які ўваходзілі начальнік Галоўнага трафейнага ўпраўлення Чырвонай Арміі генерал-лейтэнант Ф. Вахітаў. Пасля скасавання ДКА СССР 3 верасня 1945 г. Асобы камітэт перайшоў у падпарадкаванне СНК СССР. Пасля заканчэння ваенных дзеянняў і першых месяцаў акупацыі Германіі пытанні рэпарацый уваходзілі ў кампетэнцыю Эканамічнага ўпраўлення Савецкай ваеннай адміністрацыі ў Германіі (СВАГ),

на чале з генералам Шабаліным. У снежні 1945 г. яго функцыі перайшлі да намесніка Галоўначальствуючага СВАГ па эканамічных пытаннях К.І. Ковалю.

Пастановай ДКА СССР ад 21 сакавіка 1945 г. пытанні дэмантажу прамысловых прадпрыемстваў былі ўскладзены на Наркамбуд СССР. Па колькасці франтоў былі створаны яго падведамасныя структуры – чатыры Асобыя мантажныя ўпраўленні, у распараджэнне якіх накіравалі сотні інжынераў, тэхнікаў, кваліфікаваных рабочых, 5 дэмантажных батальёнаў у складзе 5 тыс. чалавек, 10 рабочых батальёнаў (5 тыс. чалавек), 5 асобных аўтабатальёнаў з трактарнымі ўзводамі, выдзелілі дадаткова 650 грузавых машын і трактараў [1, с. 343].

Адзначым, што ДКА СССР і асабіста І. Сталін, як яго Старшыня, неаднаразова на паседжаннях ДКА разглядалі пытанні, якія закраналі пастаўкі прамысловага абсталявання і матэрыялаў з Германіі ў Беларусь. Так, напрыклад, на паседжаннях ДКА СССР у 1945 г. у сакавіку разглядаліся 2 пытанні, у красавіку адпаведна – 14, маі – 22, чэрвені – 19, ліпені – 20, жніўні – 5 [3, с. 135-202]. Такім чынам, толькі на працягу 1945 г. ДКА СССР разгледзеў 82 пытанні, якія датычылі рэпарацыйных паставак з Германіі ў Беларусь. Аналіз паказвае, што найбольшая колькасць пытанняў рэпарацыйных паставак у БССР разглядалася на ДКА СССР на працягу мая – жніўня 1945 г. Выкажам меркаванне, што гэта абумоўлівалася тым, што ў маі скончылася Вялікая Айчынная вайна і чыгуначны транспарт у значнай ступені вызваліўся ад ваенных перавозак. У сувязі з гэтым летам 1945 г. стала магчымым выдзяляць

пад перавозкі матэрыялаў і абсталявання неабходную колькасць чыгуначнага транспарту.

У рэспубліку з вясны 1945 г. інтэнсіўна пачалі паступаць рознапланавыя матэрыялы і абсталяванне. Так, напрыклад, 9 сакавіка 1945 г. ДКА СССР прыняў пастанову, у адпаведнасці з якой у Мінск для Упраўлення па справах паліграфіі і выдавецтваў пры СНК БССР з г. Беўцен вывозілася абсталяванне і матэрыялы нямецкай тыпаграфіі выдавецтва “Обершлезішер Гезельшафт Друкарай”, у тым ліку: 1 ратацыйную газетную машыну, 3-ы плоскія пячатныя машыны, 2-е амерыканкі і 3-ы наборныя машыны “Лінатып”. 13 красавіка 1945 г. ДКА СССР прыняў пастанову “Аб вывазе з нямецкіх абутковых фабрык фірм “Календ-Норыс” і “Эва-Лукус” г. Ландзберг (Германія, Брандэнбург)” 87 абутковых машын, 139 швейнаарэхтоўчых і 49 машын па апрацоўцы і штампоўцы края на Мінскую абутковую фабрыку [3, с. 145, 155]. Матэрыялы і абсталяванне паступала не толькі ў Мінск, але і на розныя прадпрыемствы рэспублікі як саюзна-рэспубліканскага, так і мясцовага значэння – Аршанскі ільнокамбінат, Гомсельмаш, Гомельскі і Віцебскі малочныя заводы, Гомельскі станкабудаўнічы завод, Рэчыцкі і Мозырскі лесакамбінаты, БЕЛГРЭС, Гомельскі сударамонтны і паравозарамантны заводы, Скідальскі масласырзавод, картонную фабрыку “Альберцін”, Віцебскую фабрыку “KIM”, Мінскі веласіпедны завод (на які вывезлі 1055 металарэжучых станкоў і 300 адзінак рознага абсталявання, а таксама матэрыялы і розны інструмент з веласіпеднага завода фірмы “Брэнабер” і яго філіяла з Брандэнбурга) [3, с. 145; 155; 161; 165-167; 173; 176; 177] і на іншыя прадпрыемствы. Як

вынікае, у рэспубліку накіроўвалася прамысловае абсталяванне і матэрыялы, практычна па ўсіх асноўных галінах вытворчасці, якія існавалі ў Беларусі ў перадваенны час і, галоўнае, якія планавалася развіваць у пасляваенны перыяд. Безумоўна, у першую чаргу абсталяванне і матэрыялы перадаваліся прадпрыемствам саюзна-рэспубліканскага, рэспубліканскага ўзроўню, аднак значная частка накіроўвалася і на прадпрыемствы мясцовай прамысловасці.

Адзначым, што частка прамысловага абсталявання паступала ў Беларусь не толькі з Германіі, але і з краін-сатэлітаў Германіі – Аўстрыі і Венгрыі. Так, напрыклад, рашеннем ДКА СССР ад 26 красавіка 1945 г. на Гомельскі станкабудаўнічы завод было вывезена 122 металаапрацоўчых станкоў, абсталяванне, інструмент і матэрыялы з механічнага завода фірмы “Шэшберг” ст. Ацырсдорф (г. Вена). Гэтая ж пастанова прадугледжвала вываз з нямецкіх аўтамабільных заводаў, якія размяшчаліся ў Вене (фірма “Аўстра-Фіат”) усё маючае абсталяванне, інструмент і матэрыялы на Мінскі аўтазборачны завод [3, с. 165]. З Венгрыі на Барысаўскі аўтарамонтны завод паступілі 70, а на Мінскі радыёзавод – 150 металаапрацоўчых станкоў [4, арк. 226, 242]. Аднак, гэтыя пастаўкі займалі нязначную частку. Абсалютная большасць абсталявання і матэрыялаў паступала ў рэспубліку з дэмантаваных прадпрыемстваў Германіі.

Адзначым, што партыйна-савецкае кіраўніцтва рэспублікі, перш за ўсё ЦК КП(б)Б, кантраляваў і рэгулярна разглядаў пытанні, якія датычылі рэпарацыйных паставак, што выдзяляліся рэспубліцы па лініі ДКА СССР. Так, напрыклад, 5 ліпеня 1945 г. (час найбольш інтэнсіўных перавозак абсталявання ў рэспубліку.– Н.Барабаш), ЦК КП(б)Б прыняў пастанову “Аб дэмантажу і

перавозцы прамысловых прадпрыемстваў і абсталявання, выдзеленых рашэннем Дзяржаўнага Камітэта Абароны для Беларускай ССР”[5, арк. 1]. У ёй адзначалася, што ў працэсе дэмантажа, перавозкі прамысловага абсталявання і матэрыялаў, якія выдзяляюцца рашэннямі ДКА ССР для Беларусі, маюцца “буйнейшыя недахопы”: частковы дэмантаж, дрэнная ўпакоўка абсталявання, страты матэрыялаў і іх пашкоджанне пры транспарціроўцы ў Беларусь і г.д. У сувязі з гэтым ЦК КП(б)Б прыняў рашэнне аб камандзіраванні дырэктараў прамысловых прадпрыемстваў для дэмантажа і суправаджэння прамысловых прадпрыемстваў да месца прызначэння. Восенню 1945 г. у Германію былі накіраваны 54 дырэктары ці іх намеснікі рэспубліканскіх прадпрыемстваў [5, арк. 2-3], якія на месцах непасрэдна кантралявалі працэс дэмантажу, пагрузкі і адпраўкі дэмантаваных прадпрыемстваў, матэрыялаў і абсталявання ў Беларусь.

Дэмантаж і перавозка ў ССР дэмантаванага абсталявання і матэрыялаў вымусілі саюзнае кіраўніцтва стварыць 5 перавалачных баз для яго захоўвання – чатыры на тэрыторыі Польшчы і адну – у Брэсці. Саюзныя наркаматы, якія атрымоўвалі гэтае абсталяванне арганізоўвалі часовыя склады. У Мінску такія склады меліся ў наркаматаў сярэдняга машынабудавання, электрастанцый і авіяцыйнай прамысловасці. На іх дастаўляліся матэрыялы і абсталяванне, якое потым перапраўлялася ў цэнтральныя вобласці ССР. Абсталяванне, якое прадназначалася для Украіны, Беларусі і Прыбалтыйскіх рэспублік, паступала непасрэдна на прадпрыемствы гэтых рэспублік.

8 мая 1945 г. сумеснай пастановай ЦК КП(б)Б і СНК БССР №648-275 сс для кіраўніцтва ўсёй работай па вяртанню прамысловых прадпрыемстваў і народнагаспадарчай маёмасці, вывезенай немцамі з Беларусі і забяспячэнні вывазу прамысловых прадпрыемстваў, абсталявання, сельскагаспадарчага інвентару і іншай маёмасці ў БССР у адпаведнасці з рашэннем ДКА СССР была створана аператыўная група пры СНК БССР. На групу ўскладвалася рашэнне наступных пытанняў: кантроль за работай наркаматаў па своєчасоваму вывазу прамысловых прадпрыемстваў і народнагаспадарчай маёмасці ў рэспубліку; узгадненне з саюзнымі наркаматамі і ўпаўнаважанымі ДКА СССР на франтах прапаноў аб завозе прамысловых прадпрыемстваў і іншай народнагаспадарчай маёмасці ў Беларусь і падрыхтоўка прапаноў для ўнясення ў Асобы камітэт, якія займаўся пытаннямі рэпарацый. У Апергруппу ўваходзіла 5 чалавек: М. Прохараў, загадчык ваеннага аддзела ЦК КП(б)Б; І. Куцейнікаў (СНК БССР); І. Жыжаль (Дзяржплан БССР); А. Андрэеў (прамысловы аддзел ЦК КП(б)Б); К. Антонаў (намеснік наркама зямляробства БССР) [6, арк. 66, 68]. У яе распараджэнне таксама былі накіраваныя К. Бакіноўскі (Наркамат камунальнай гаспадаркі БССР); Б. Філіпскіх (Мінскі абкам КП(б)Б); Ул. Шыршоў (СНК БССР); А. Звонак (Наркамат мясцовай прамысловасці БССР); Ф. Хашкоўскі (ЦК КП(б)Б); І. Міронаў (Наркамат легкай прамысловасці БССР); Б. Парэмскі (Наркамат мясцовай паліўнай прамысловасці БССР); Б. Пажэка (намеснік начальніка Мінскага аддзялення руху Заходняй чыгункі па мабілізацыйнай рабоце)» [7, арк. 16, 39]. Каардынацыю дзейнасці ўсіх груп і сувязь з СВАГ ажыццяўлялі

ўпаўнаважаныя СНК БССР ЦК КП(б)Б у Берліне Ул. Забела, А. Шаўроў і М. Прохараў.

Пастановай ЦК КП(б)Б і СНК БССР ад 9 кастрычніка 1945 г. быў зацверджаны новы склад групы: Л. Гарэлік (начальнік) І.Захараў (ЦК КП(б)Б) – адказны арганізатар па транспарце); І. Карандзей (Наркамат харчовай прамысловасці, адказны арганізатар па матэрыяльна-тэхнічнаму забяспячэнню); Русецкі (Наркамат тэксцільнай прамысловасці, начальнік штаба групы); І. Жыжаль (Дзярплан, адказны арганізатар па ўліку і справаздачнасці) [8, арк. 17 - 18]. М. Прохараў (ЦК КП(б)Б кантраляваў падрыхтоўку і адпраўку грузаў) [9, арк. 1, 13].

Апергрупа кіравала спецыяльнымі ўрадавымі групамі, якія былі накіраваныя ў Германію: Берлінскай (цэнтральнай - кіраваў М. Кагальніцкі). Акрамя гэтага былі створаны Памеранская (кіраўнік Гарачкін) Брандэнбургская (Кальніцкі), Саксонская (Дружалюўскі), Мекленбургская (Крывашеяў), Саксонска-Ангальцкая (Захватаў), Цюрынгская (Кармілкін) групы [10, арк. 1]. У Кёнігсбергу, Інстэнбургу, Растоку і Брэсці меліся перавалачныя базы. Групы пэўную мабільнасць і іх структура, колькасць членаў групы магла мяняцца, ліквідаваліся і ствараліся новыя базы і спецгрупы. Апергрупа знаходзілася на самастойным балансе і фінансавалася Галоўным упраўленнем забяспячэння СНК БССР.

На 1 лістапада 1945 г. у Германіі знаходзілася 456 прадстаўнікоў Беларусі, накіраваных СНК БССР для дэмантажу і вывазу абсталявання. Пастановай СНК СССР, ДКА, рашэннямі СВАГ для вывазу ў Беларусь было вызначана

221 прамысловае прадпрыемства, якія налічвалі 21 981 адзінак тэхналагічнага абсталявання, у тым ліку 12 194 розных станкоў. З ліку выдзеленых прадпрыемстваў 79 прадназначаліся для прадпрыемстваў саюзнага падпарадкавання, 142 – для саюзна-рэспубліканскага падпарадкавання [1, с. 346]. Адзначым, што ў гэтую колькасць былі ўнесены значныя карэктывы. Так, 46 прамысловых прадпрыемстваў з колькасцю 2838 адзінак тэхналагічнага абсталявання былі выключаныя з гэтага спіску з-за таго, што Адміністрацыя СВАГ прыняла рашэнне аб астаўленні часткі прадпрыемстваў на месцы, а частка была перададзена іншым арганізацыям і была ўжо вывезена ў Савецкі Саюз. Такім чынам, агульная колькасць прамысловых прадпрыемстваў, якія належылі адпраўцы ў Беларусь складала 175 прадпрыемстваў [11, с. 361], а не 221, як сцвярджае І. Варанкова [1, с. 346] з колькасцю тэхналагічнага абсталявання 19 140 адзінак, з якіх 9710 складалі металаапрацоўчыя станкі.

Адзначым, што ў рэспубліку дэмантаваныя нямецкія прадпрыемствы пачалі паступаць вельмі хутка. Так, па стану на 1 лістапада 1945 г. у БССР ужо паступілі поўнасю ці часткова дэмантаваныя 75 прадпрыемстваў з колькасцю тэхналагічнага абсталявання 6230 адзінак, у тым ліку металаапрацоўчых станкоў – 1747 адзінак. Важнае месца ў пастаўках займала сельскагаспадарчае абсталяванне. Так, Бельсельзабяспачэнне атрымала ў гэтым годзе 1214 вагонаў, у якіх было прывезена 790 уборачных машын, 844 малацілкі, 187 трактараў, 130 станкоў і іншага абсталявання [11, с. 361-362].

Адзначым, што Мінская вобласць, як сталічная, атрымोўвала найбольшую колькасць прамысловых прадпрыемстваў. Так, напрыклад, па стану на ліпень 1945 г. у Мінскую вобласць паступіла 17 прадпрыемстваў, у тым ліку 8 саюзнага падпарадкавання, у Магілёўскую адпаведна 8 і 3, Бабруйскую – 6 і 1, Полацкую – 2, Гродзенскую – 5, Гомельскую – 17 і 5, Віцебскую – 11 і 5, Брэсцкую – 1, Пінскую – 3, Баранавіцкую -2, Палескую – 4 [5, арк. 69].

Якія ж былі вынікі рэпарацыйных паставак у Беларусь ? Усяго ў 1945-1948 гг. у Германіі па дэмантажу прадпрыемстваў працавала каля 800 чалавек з Беларусі [1, с. 346]. З савецкай зоны акупацыі ў Беларусь у 1945 – 1948 гг. было вывезена 21 602 вагоны агульным весам 268 829 т. рознага абсталявання, металаканструкцый, інструмента, рознага інвентару і матэрыялаў агульнай колькасцю 59 848 адзінак. Яны размяркоўваліся наступным чынам: для міністэрстваў і ведамстваў рэспубліканскага падпарадкавання было вывезена 32 147 адзінак, саюзна-рэспубліканскага адпаведна – 6985, саюзнага – 20 716 [10, арк. 6-7]. Абсалютная большасць абсталявання – 16 483 адзінкі складалі сельскагаспадарчыя машыны, другі радок займала абсталяванне станкабудаўнічай, машынабудаўнічай, металаапрацоўчай і ліцейнай вытворчасці – 11 346 адзінак, трэці радок займала абсталяванне тэхсцільнай і трыкатажнай прамысловасці – 7176 [10, арк. 7-10]. Астатняе абсталяванне размяркоўвалася практычна па ўсіх галінах вытворчасці, якія існавалі ў рэспубліцы. На ўсё вывезенае абсталяванне, станкі, матэрыялы, металаканструкцыі была складзена падрабязная тэхнічная дакументацыя, якія была перададзена адпаведным міністэрствам і ведамствам. Цікава адзначыць,

што ў Беларусь завезлі 600 вагонаў “рознай бытавой маёмасці” - піяніна, раялі, посуд, кабінетныя гадзінкі і іншыя прадметы.

Адзначым, што прадпрыемствы рэспублікі, кіраўнікі прадпрыемстваў, партыйна-савецкае кіраўніцтва абласцей і раёнаў, куды паступала прамысловае абсталяванне ў шэрагу выпадкаў не былі гатовы прыняць у кароткія тэрміны вялікую колькасць абсталявання. Так, 11 верасня 1945 г. бюро ЦК КП(б)Б разгледзела пытанне “Аб захаванні абсталявання, якое прыбыло з Германіі, на Крычаўскі цэментны і на Клімавіцкі сілікатны заводы” [12, арк. 29] і канстатавала, што “захаванне абсталявання, якое прыбыло з Германіі на Клічаўскі цэментны і Клімавіцкі сілікатныя заводы знаходзіцца ў надта незадавальняючым стане. Абсталяванне знаходзіцца пад адкрытым небам і заіржавела. Пры выгрузцы абсталявання на Крычаўскім цэментным заводзе значная частка абсталявання пашкоджана [...]. Кіраўніцтва заводамі да прыёму і захаванню абарудавання і абсталявання не падрыхтавалася [12, арк. 30]”. Улічваючы склаўшуюся сітуацыю ЦК КП(б)Б абвесціў вымову дырактарам заводаў за “халатныя адносіны да прыёма і захавання абарудавання”. Аналагічная сітуацыя наглядалася на Добрушскай фабрыцы “Герой працы”, заводзе “Гомсельмаш” і Рэчыцкай меблевай фабрыцы [1, с. 349 -359]. Аднак, дзеля справядлівасці адзначым, што меліся і аб’ектыўныя прычыны, якія не дазвалялі належным чынам прыняць дэмантаванае абсталяванне. На Крычаўскі цэментны завод з г. Опельн было адгружана 349 вагонаў дэмантаванага абсталявання з цэментнага завода. На ст. Крычаў абсталяванне прыбыло на 7-і эшалонах пры чым, эшалоны, колькасцю 45-50 вагонаў, прыбывалі ў Крычаў

кожныя два дні [4, арк. 213-214]. Зразумела, што прыняць, разгрузіць, складзіраваць такую колькасць абсталявання за два дні было надзвычай складана. На заводзе не хапала складскіх памяшканняў, новыя не паспелі пабудаваць, таму і склалася такая сітуацыя з яго захаваннем.

Напрыканцы 1948 г. група СНК БССР па дэмантажу абсталявання ў Германіі была ліквідавана. Такім чынам, амаль трохгадовая праца па дэмантажу і перавозцы прамысловага абсталявання з Германіі ў Беларусь была завершана. Рэпарацыйныя пастаўкі з Германіі ў БССР у пасляваенны аднаўленчы перыяд адыгралі значную ролю ў нарошчванні эканамічнага патэнцыяла нашай краіны. Неабходна пагадзіцца з высновай І. Варанковай [1, с. 353], што многія дэмантаваныя прадпрыемствы з Германіі заклалі падмурак стварэнню новых галін прамысловасці – трактарнай, аўтамабільнай, станкабудаўнічай і іншых, а дзякуючы высокатэхналагічнаму абсталяванню з нямецкіх прадпрыемстваў да канца 1948 г. удалося аднавіць большасць фабрык і заводаў і падняць узровень вытворчасці да сярэднемесячнага ўзроўню 1940 г.

Літаратура

1. Воронкова, И.Ю. К вопросу о трофейных и репарационных поставках из Германии в Белорусскую ССР (1945-1948 гг.) / И.Ю. Воронкова // Великая Отечественная война в исторической судьбе белорусского народа : материалы Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 65-летию победы в Великой Отечественной войне (Гродно, 4-5 мая 2010 г.) / Нац. Акад. Наук Беларуси, Ин-т истории, Гродн. гос. ун-т им. Янки Купалы ; Департамент по архивам и делопроизводству м-ва юстиции Респ. Беларусь; редкол.: А.А. Коваленя [и др.]. – Минск : Беларус. навука, 2012. – С. 342 - 354.

2. Эканамічная гісторыя Беларусі: Вучэб. дапам. для студэнтаў экан. спецыяльнасцей ВНУ / В.І. Галубовіч. - 3-е выд. дап. і перапрац. / В.І. Галубовіч, Р.І. Ермашкевіч, Г.П. Бушчык [і інш.]. – Минск: ВП “Экаперспектыва”, 1999. – 446 с.

3. Беларусь в постановлениях и распоряжениях Государственного Комитета Оборона СССР, 1941-1945 гг. : справочник / сост. : В.Д. Селеменев [и др.]. – Минск : НАРБ, 2008. – 214 с.

4. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь (НАРБ). - Ф. 4 п. Воп. 29. Спр.821. Арыгінал

5. НАРБ. - Ф. 4 п. Воп.61. Спр.172. Арыгінал

6. НАРБ. - Ф.4 п. Воп.61. Спр.150. Арыгінал.

7. НАРБ. - Ф.4 п. Воп.61. Спр.151. Арыгінал.

8. НАРБ. - Ф. 4 п. Воп.61. Спр.204. Арыгінал.

9. НАРБ. - Ф.4 п. Воп.61. Спр.205. Арыгінал.

10. НАРБ. - Ф. 899. Воп.1. Спр.3. Арк.1. Арыгінал

11. Освобожденная Беларусь: документы и материалы: в 2 кн. / сост.
В.И. Адамушко [и др.]. - Минск: НАРБ, 2005. - Кн. 2. Январь-декабрь 1945 /
В.И. Адамушко [и др.]. – Минск: НАРБ, 2005. – 504 с.

12. НАРБ. - Ф.4 п. Воп.61. Спр.197. Арыгінал.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

N.V. BARABASH

Summary

The article of N. Barabash is dedicated to the one of the unknown pages of the military and social-economic history of Belarus. After World War II and Great Patriotic War Belarus as one of the country which most suffered from the war and occupation and as the member of United Nation Organization (UNO) and in accordance with the decision of the international conferences in Yalta and Potsdam (1945) received the reparation from the Germany. During 1945-1945 years Belarus received various equipment, materiel, tools from plants and factories from Germany and it's alliances – Hungary and Austria for the various branch of industry of Belarus. N. Barabash showed the role of the party-soviet leading organ Central Committee of the Communist party of Belarus in the process of organization of the reparation supplying from Germany to Belarus and distributing it's from the plants and factories of our Republic.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Барабаш, Н.В. Рэпарацыі з Германіі ў Беларусь у 1945-1948 гг. /

Н.В. Барабаш // Вес. Нац. акад. навук Беларусі . Сер. гуманіт. навук. - 2015. -

№- С....

Статья Н.В. Барабаш посвящена одной из наименее исследованных военных и социально-экономических тем в отечественной историографии – репарационным поставкам промышленного оборудования, материалов различного назначения, инструмента из Германии в Беларусь после окончания Второй мировой и Великой Отечественной войны. В соответствии с решениями Ялтинской и Потсдамской конференций (1945 г.) БССР, как одна из наиболее пострадавших в годы войны стран, член ООН получила право на получение репараций из Германии, а так же ее бывших союзников. В течение 1945-1948 гг. главным образом из Германии, в меньшей степени из Австрии и Венгрии, в БССР поступало демонтированное промышленное оборудование, различные станки, материалы, инструменты, которые распределялись по различным отраслям промышленности нашей республики. В статье показана роль партийно-советского руководства Беларуси, которое организовывало и контролировало процесс получения репараций.

Фамилия, имя, отчество	Барабаш Наталья Викторовна
телефон, e-mail	т.д. 8 (017) 240 46 96 Vel.8 (029) 683 85 90 barabash-n@bk.ru
домашний адрес	г. Минск, ул. Навуковая, д. 2, кв. 87
место работы	Белорусский государственный педагогический университет имени Максима Танка,
должность	доцент кафедры истории Беларуси и славянских народов

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ